

ติดกับดัก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๑๖๕๓. เรื่อง "อาการเช่นนี้เรียกว่าจิตรวมใช้ใหม่เจ้าคะ"

กราบนมัสการค่ะ มีอยู่วันหนึ่งหนูไม่แน่ใจว่ากำลังทำอะไรอยู่ แต่อยู่ในท่า นั่ง เห็นดวงใสอยู่ระหว่างกลางอกค่ะเคลื่อนที่ และอีกดวงหนึ่งอยู่ข้างหลังค่ะ เคลื่อนมา รวมกันข้างหน้าค่ะ เป็นดวงเดียวกันและมีความรู้สึกว่ามีมันทะลุไปข้างหลังของหนูค่ะ และมีแสงพุ่งออกไปข้างหลังค่ะ จากนั้นรู้สึกตัวว่าตัวเบาสบายโล่งค่ะ อาการเช่นนี้ เรียกว่าจิตรวมใช้ใหม่เจ้าคะ แต่อาการที่เกิดหนูไม่ได้นั่งสมาธินะคะ

ปกติหนูจะฟังธรรมหลวงพ่อก็ไม่กำหนดคาบวิกรรมค่ะ แต่ถ้านั่งสมาธิจะกำหนด พุทฺโธ และเวลาถ้าหนูเดินไปไหนหรือนึกได้หนูจะบริกรรมพุทฺโธในใจค่ะ อาการแบบนี้ เรียกว่าจิตรวมหรือเปล่าคะ และอย่างนี้เรียกว่าจิตมีการพัฒนาขึ้นหรือเปล่าคะ และเวลานั่งไม่มีอาการอะไรค่ะ รู้สึกเฉย แต่เวลานอนช่วงนี้เหมือนไม่ได้นอน เหมือนจิตมัน ทำงานตลอดค่ะ และที่หนูทำอยู่ถูกใช้ใหม่เจ้าคะ กราบขอบพระคุณค่ะ

ตอบ : ถูก เพราะว่าเวลาเขาบอก "เวลานั่งสมาธิปกติหนูจะฟังเทศน์หลวงพ่อก็ไม่กำหนดบริกรรมค่ะ" ถูกต้อง นี่เวลาเรากำหนดของเรา เรากำหนดพุทฺโธของเรา ถ้าเรากำหนดของเรา เวลาเรานั่งโดยส่วนตัวเราต้องกำหนดพุทฺโธ เราปล่อยไม่ได้ ปล่อยมันจะเลื่อนลอย เพราะความรู้สึกมันละเอียด ความรู้สึกนี้ ความรู้สึก เห็นไหม พอเรานั่งแล้วเราจะเหม่อ เวลาเรานั่งแล้วเราจะง่วงนอน เวลาเรานั่งแล้วเราจะตกวังค์ นี่พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ ถ้าจิตมันเป็นสมาธิมันจะเป็นสมาธิชัดๆ

ฉะนั้น เวลานั่งโดยปกติเราต้องกำหนดพุทฺโธของเราไปด้วย แต่เวลาฟังใจ เวลาฟังเทศน์ ปกติหนูฟังธรรมหลวงพ่อก็ไม่ได้กำหนดบริกรรมค่ะ ไม่ต้องกำหนด เพราะจิตใจ

เรา ความรู้สึกเราเกาะอยู่ที่เสียง เกาะอยู่ที่สิ่งนั้นแล้ว เกาะไว้ไง เพราะว่าเราฟังเทศน์มัน เกาะไว้ สิ่งนั้นพอ แต่ถ้าเรานั่งโดยส่วนตัวเราต้องบริโภคกรรมพุทธะ พุทธะของเราไปด้วย นี่ เขาบอกทำอย่างนี้ถูกต้องหรือเปล่าคะ ถูก ทำอย่างนี้ถูกต้อง นี่เวลาทำไปๆ เราคุ้นเคย เรา คุ้นเคยถ้ามันเป็น เห็นไหม นี่อาการของโยม อาการเช่นนี้จิตรวมใช่ไหมเจ้าคะ

ไม่ใช่ค่ะ ไม่ใช่ อาการแบบนี้เป็นอาการสั่นหล่น เป็นอาการ เห็นไหม จิตเรากำหนดพุทธะ เราฟังเทศน์ เราฟังเสียงนั้นอยู่ ถ้าเรากำหนดพุทธะของเรานี้เราทำ นี่เหตุ เราสร้างเหตุของเรา เราพยายามทำเหตุของเรา เวลาเราตั้งใจใช่ไหม เรามีสติกำหนดพุทธะ พุทธะ พุทธะ พุทธะ หรือฟังเทศน์ ถ้าจิตมันลงมันก็ดีใจ มันดี แต่ขณะที่เรานั่งอยู่เฉยๆ ใช่ไหม เกิดแสงอยู่ข้างหน้า เกิดดวงแก้วอยู่ข้างหน้า แล้วเกิดดวงแก้วอยู่ข้างหลัง แล้วมันวิ่งไปชนกันที่ตัวเรา ทะลุเข้าไปในตัวเราเลย อู๊ย แล้วมันเบา มันสบายไปหมดเลย อันนี้สั่นหล่น

สั่นหล่นเพราะอะไร? เพราะว่ามันเป็นเองไง มันเป็นของมันใช่ไหมเพราะเรากำหนดพุทธะ เราฟังเทศน์อยู่ เวลาเราฟังนี่เหตุ นี่คือเหตุที่เราทำมาต่อเนื่อง แต่เวลาทำมาต่อเนื่อง ขณะที่ต่อเนื่องเราวางใจ เราก็อ้าง ขณะที่นั่งอยู่ หนูนั่งอยู่ อยู่ในทำนอง แต่ไม่รู้ว่าทำอะไร อยู่ในทำนอง แต่เหตุที่เราบ่มเพาะ เราบริกรรมมามันได้บ่มเพาะมา จิตใจมันได้ทำมาแต่มันยังไม่เป็นสมาธิ มันยังลงไม่ได้ เพราะความอยาก

นี่ความรู้สึกของเราความอยากมันขวางอยู่ มันขวางอยู่ มันทิวหรือว่าจิตได้สำนึก มันรับรู้อยู่ มันไม่ลงสมาธิ แต่เวลามันปล่อย มันปล่อย มันปล่อยแต่เราไม่รู้ใจ เพราะเรานั่งอยู่ เรานั่งอยู่ เพราะมันปล่อย มันสั่นหล่น มันฟลุค เกิดเห็นแสงอยู่ข้างหน้า มันพุ่งมาแล้วแสงอยู่ข้างหลังมันชนกัน มันชนเข้ามาในร่างกาย มันทะลุเข้ามาในร่างกายเราเลย แล้วพอเข้ามาในร่างกายตัวมันเบา มันสบายไปหมดเลย

พอตัวมันเบา มันสบายไปหมด นี่อาการอย่างนี้ เวลาถ้าจิตมันสงบ เวลาถ้าจิตเราสงบมันจะละเอียดเข้ามา อาการอย่างที่ว่าตัวเบา มันจะรู้ เห็นไหม ที่ตัวเบา ที่มันสบายมันจะรู้ของมันเลยนะ มันรู้แล้วละเอียดเข้าไปๆ แต่ถ้ามันว่าอย่างนี้ใช่จิตรวมไหม? ใช่ มันเป็นสมาธิ แต่เวลาถ้าจิตรวมนะ ถ้าจิตรวม จิตรวมใหญ่ จิตรวมที่ว่ามันสนิทเลยมันสักแต่ว่ารู้ คำว่าจิตรวมคือมันเป็นเอกัคคตา หนึ่งเดียว เห็นไหม เอกัคคตารมณ์จิตตั้งมั่น มันมี

หนึ่งเดียว แต่นี่เราเห็นแสง เราเห็นแสง เรากับแสง เรากับแสง เราเห็นมัน แล้วมันเลื่อนมา มันเคลื่อนเข้ามาๆ

แสงมันมานี่แสง แต่ใครเป็นคนเห็นละแสงนี้ เพราะจิตเป็นผู้เห็น ถ้าไม่มีจิต ไม่มีสิ่งมีชีวิตมันจะรับรู้อะไรไหม? ถ้าไม่รับรู้ แสงมันก็คือแสง มันสักแต่ว่า มันไม่มีใครไปรับรู้มัน แต่เพราะมันจิตรับรู้ เห็นไหม มีเรากับจิตใจ มันไม่ใช่หนึ่ง มันไม่ใช่หนึ่ง แต่ถ้าจิตมันจะรวมใช่ไหม พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ มันละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามา พอละเอียดเข้ามามันจะเกิดอาการแล้ว อาการที่ว่าพอเราพุทฺโธ พุทฺโธ มันละเอียดจนมันจะพุทฺโธไม่ได้ใจ มันจะพุทฺโธไม่ได้ ถ้ากำหนดลมหายใจ ลมหายใจมันจะละเอียดขึ้น เบาขึ้น จนจะไม่มีลมหายใจ

จะไม่มีลมหายใจ ตรงนี้สำคัญมาก จะไม่มีลมหายใจมันก็คิดแล้ว โดยสัญชาตญาณของเราใช่ไหม ถ้าไม่มีลมหายใจก็ต้องตาย ถ้ามันขาดตกบกพร่อง มันก็ตาย กลัวพิการ กลัวไม่มีออกซิเจนเลี้ยงสมอง มันกลัวไปหมดแหละ เพราะอะไร? เพราะมันมีความรู้เยอะ เราเรียนมาก เรารู้มาก แล้วพอมีอะไรเกิดขึ้นเป็นข้อเท็จจริงเรากลับแปลกใจ เรากลับแปลกใจ ประสาเรานะเรากลับต่อต้าน จิตใต้สำนึกนี่ก็เลสมันกลับต่อต้าน ก็เลสมันจะไม่ให้เป็นไปไง เราบอกนี่มันติดกับดักตัวเอง ติดกับดักความรู้ของเรา แต่ถ้าเราบอกโดยปกติ นี่ที่คำถามเขาแปลกใจ เขาแปลกใจว่าเวลามันเป็นเขาไม่ได้ตั้งใจ เวลาเขาตั้งใจมันไม่เป็นไป

เขาบอกหนูไม่แน่ใจว่ากำลังทำอะไรอยู่ แต่อยู่ในท่านั่ง แล้วเห็นดวงใสๆ เวลามันไม่ตั้งใจมันเป็น เวลาตั้งใจมันไม่ได้ คำถามมันอยู่ตรงนี้ แล้วเวลาตั้งใจไม่ได้ เพราะตั้งใจนี้เราตั้งใจ เราตั้งใจมันค้นหาซ้อนค้นหา แต่คำถามว่าเราตั้งใจแล้วเรากำหนดพุทฺโธของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา เวลามันเป็นมันเป็นอย่างนี้ นี่ขึ้นเป็น มันเริ่มเป็นสมาธิ แต่ถ้ารวมใหญ่มันจะลึกลับ มันจะมีคุณค่ามากกว่าที่โยมเป็นอีก ใ้ที่นี่ที่เป็นเปอร์เซ็นต์เดียวใจ มันจะดีกว่านี้อีก ๕๕ เปอร์เซ็นต์ เวลามันเป็นจริงมันจะแปลกประหลาดกว่านี้อีก ๕๕ เปอร์เซ็นต์

นี่เวลาคนเป็นเป็นอย่างนี้ ถ้าใครทำสมาธิได้ ใครทำความสงบของใจได้ จะเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ถ้าใครทำความสงบของใจได้ ใครมีหลักมีเกณฑ์นะจะซาบซึ่งบุญคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะซาบซึ่งมาก จะเคารพมาก

เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้เป็นสัจจะ มันเป็นความจริงที่มันมีอยู่ แล้วเราทุกคนว่าเก่งหมด แต่ไม่เคยได้สัมผัส ไม่เคยได้สัมผัสสิ่งนี้เลย พอไปสัมผัสมันจะตะลึงเลยแล้วเข้าใจ แต่พอจิตมันเสื่อม ถ้ามันเข้าใจ เพราะในวงการกรรมฐานเราเนี่ย เวลาพระปฏิบัติจิตสงบได้ จิตมีหลักมีเกณฑ์ได้ แล้วพอเวลาจิตเสื่อมเข้าไปแล้วมันทนแรงสิ่งเร้าในใจไม่ไหวสึกไป

ทนความอยากของใจไม่ไหว เวลาจิตมันเสื่อม จิตมันเสื่อมแล้วมันร้อน จิตมันเสื่อมแล้วมันไม่มีที่พึ่ง พอไม่มีที่พึ่งกิเลสมันเป่าหูทุกวันแหละ อย่างนั้นดีกว่า สึกไป ดีกว่า ไปทำมาหากินดีกว่า เลิกปฏิบัติดีกว่า นี่มันจะเป่าตลอดไป แต่สิ่งที่ว่าเคยเป็นสมาธิ มันก็ฝังใจอยู่ มันเชื่อ ศรัทธามันตั้งมั่นเลย มันเชื่อว่าสัจธรรมมีจริง ฉะนั้น สิ่งทีเวลาจิตมันเสื่อม จิตมันเสื่อม จิตมันเป็นไปนะ เวลากิเลสมันแข็งแรงขึ้นมามันทำให้พระสึกไป ทำให้ผู้ปฏิบัติล้มเลิกไป

ฉะนั้น บอกว่าถ้ามันเข้าสัมผัสได้แล้วเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ด้วยความ เป็นจริง ทำไมเขาสึกไปล่ะ? สึกไป เวลาเป็นความจริง ความจริงขณะที่เป็น แต่เวลา มันเสื่อมไปแล้วมัน ไปคลุกเคล้าอยู่กับกิเลสทั้งหมด เหมือนกับเวลาเราเจริญขึ้นมา เราไป อยู่กับความร่มเย็นเป็นสุข เวลามันเสื่อมไปเราไปคลุกอยู่กับไฟมันทนไม่ไหว มันคลุกอยู่กับไฟมันทนไม่ไหวมันก็ต้องสึกไป ต้องเป็นอย่างนั้นไป

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า

ถาม : อาการที่เกิดขึ้นมันเป็นจิตรวมหรือเปล่าคะ

ตอบ : มันเป็นสมาธิ เป็นสัมผัส หล่น มันเป็นความสุข ความสงบใช่ แต่บอกถ้ามันจิตรวมใหญ่มันยังไม่ถึงขนาดนั้น แต่ให้ทำไป ให้ขยันหมั่นเพียรไป ทำคุณงามความดีของเราเนาะ ทำคุณงามความดีของเรา ความดีทางโลก ความดีที่เขาทำเป็นความดี ที่เขาทำกัน กตัญญูกตเวทิตี ทำคุณงามความดีเป็นความดีใหม่? เป็น เป็นความดีแน่นอน แต่ความดีอย่างนี้ คุณิวเวลาสัตว์ เวลาสัตว์มันเลี้ยงลูกมัน มันไปหาเหยื่อ มันล่ามานะ คุณิวหมา มันไปกินมานะ แล้วพอกลับไปที่รังของมัน มันไปขย้อนออกมาจากท้องของมันให้ลูกมันกิน มันก็เป็นความดี ความหาอยู่หากิน ความรับผิดชอบดูแลกันสัตว์มันก็ทำ ถ้าสัตว์มันดีนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นคน เราทำเป็นความดีไหม? เป็น นี่เขาเป็นความดีของ มนุษย์นั่นล่ะ แต่ถ้าความดีที่มันดีกว่านี้ ความดีที่มีโอกาส ความดีที่เรากระทำได้ แล้ว มันดีขึ้นมา พอมันมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมาเราจะเห็นเลยว่าสมบัติของใจอันนี้มัน สำคัญ สำคัญมากๆ สำคัญมากๆ แล้วสำคัญอยู่ไหนล่ะ? เราไปค้นคว้าในตำรา เราไปฟัง ครูบาอาจารย์ ท่านก็บอกวิธีการเท่านั้นแหละ แต่เวลามันเป็นจริงขึ้นมามันเป็นจริงใน หัวใจของเราไง มันเป็นจริงมันเป็นจริงอย่างนี้ ถ้ามันเป็นจริงอย่างนี้ขึ้นมา เห็นไหม นี่เขา ถามว่า

ถาม : แล้วอย่างนี้จิตหมุนมันพัฒนาขึ้นหรือเปล่า

ตอบ : มันพัฒนาขึ้นสิ มันต้องดีขึ้น นี่จิตมันพัฒนาขึ้น ฉะนั้น อันนี้เป็นอาการ ที่จิตรวมหรือไม่ เป็นสมาธิ คำว่าจิตรวม คำว่าจิตรวมมันสักแต่ว่ารู้ จิตรวมใหญ่ จิตรวม ใหญ่ หลวงตาท่านเคยพูดอย่างนี้นะ บอกพระบางองค์ไม่เคยเจอเลย พระบางองค์ทำ ไม่ได้เลย พระบางองค์ทำไม่ได้เลย แล้วคนทำได้น้อยมาก เพราะ เพราะเวลาเราประพฤติ ปฏิบัติ สติ สมาธิ ปัญญา มันไม่ต้องใช้ถึงกับจิตรวม จิตรวมถึงจะพิจารณา เพราะจิตรวม มันพิจารณาไม่ได้ จิตรวมมันสักแต่ว่ารู้ มันเป็นหนึ่งในเดียว

เวลาพิจารณาจิตเห็นอาการของจิตมันเป็นอารมณ์สองนี้แหละ แต่อารมณ์สองที่ เป็นสมาธิมาแล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางจากการผูกมัดของกิเลสมาแล้ว ปล่อยวางจาก การยึดครองของกิเลสมาพักหนึ่ง พอจิตมันสงบได้ เป็นอิสระได้ เวลามันออกมาพิจารณา มันถึงวิปัสสนา เพราะมันไม่มีกิเลสบุกเข้ามา มันไม่มีตัณหาความทะยานอยากคอยชัก นำว่าจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติไปแล้วต้องเป็นอย่างนั้น เพราะอะไร? เพราะเรารู้มาแล้ว เราศึกษามาแล้ว เราอ่านมาแล้ว เราฟังครูบาอาจารย์มาเยอะแล้ว มัน พยายามจะชักนำไปทางนั้น มันก็เลยไม่เป็นความจริง แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วมันเป็นอิสระ จิตสงบอิสระจากกิเลสชั่วคราว แล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา

ถ้ามันพิจารณาของมันไป พอมันพิจารณาของมันไปนะ พอจิตมันเริ่มพิจารณาไป มันเริ่มคลายออกมา นี่สมมุติที่เจือปนเข้ามา คือความคาดหวังเจือปนเข้ามา ติดกับดัก ตัวเอง นี่มันก็กับดัก กับดักของกิเลสมันเป็นของมัน ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา พัน จากกับดักเป็นอิสระชั่วคราว แล้วเราก็พิจารณาของเรา ถ้ามันพิจารณาได้พิจารณาของเรา นี่ทำอย่างนี้ขึ้นไป เจริญขึ้นไป สิ่งที่ยังไปมันจะพ้นจากกับดักของตัวเอง ฝึกหัดอย่างนี้

แล้วมันพัฒนา มันต้องพัฒนา ไม่พัฒนามันจะเป็น โ้อย ควงข้างหน้ากับควงข้างหลังเข้ามา เพราะควงอย่างนี้บีบก็บอกเลย บอกว่าเอ๊ะ อย่างนี้ติดนิमितสิ พุทโธ พุทโธมันติดนิमित ให้อัพวกภาวนาไม่มีปัญญา

ให้อัคำว่านิमित นิमित จิตสงบแล้วมันรู้ มันเห็น จิตมันรู้ มันเห็นเรากี่วง เห็นไหม พอมันเห็นนิमित มันเห็นแสง แสงมันพุ่งเข้ามาชนกัน มันทะลุเข้ามาตัว นี่มันไม่ส่งออกนะ เห็นแสง แสงวิ่งออกไป แล้วความรู้ก็ตามออกไป ส่งออกไปเลยนะ นี่เห็นแสงแสง มันยังวิ่งกลับเข้ามาหาเราใช่ไหม แล้วจากควงข้างหลังมาชนกัน ชนกันในร่างเรา คือชนกันแล้วมันหายไปไง พอชนเข้ามาในร่างนี้มันไม่มีนิमितให้ตามไป นิमितมันย้อนกลับมาที่เร เราเห็นนิमित แล้วนิमितเรากลับนิमितเข้ามาในใจของเรา จิตนี้ ใจเรามันดึงนิमितเข้ามาแล้วกลับมันเลย กลับนิमितไปเลย กลับมัน ทำลายมัน ไม่มีเลย จิตว่าง สบายโล่ง

ถ้าเราไม่ส่งออก เราไม่ตามไป นิमितก็คือนิमित ถ้าคนรู้ คนเห็นมันก็เป็นอย่างนั้น ถ้าคนไม่มีนิमित จิตสงบธรรมดาที่เป็นสมาธิ ถ้าสมาธิเราก็ก่ยกขึ้นเลย ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เราฝึกหัดของเรา ฝึกหัด วิปัสสนาอ่อนๆ ฝึกหัดให้จิตมันก้าวเดิน ฝึกหัดให้มันมีประโยชน์ของมันขึ้นมา ถ้ามีประโยชน์มันก็เป็นประโยชน์ คำถามว่าสิ่งที่เขาทำมันถูกไหม? เขาพัฒนาขึ้นไหม? เวลาที่จิตของเขาทำงาน เวลาเขาปฏิบัติแล้วจิตเขาทำงานตลอดเวลา โดยธรรมชาติของมันทำงานตลอดเวลาอยู่แล้ว เพียงแต่เราจะพักมันไป เวลาเราจะพักเราทำความสงบของใจเข้ามา แล้วฝึกหัดภาวนาไป นี่เพียงแต่เวลาจิตเขาเห็นอย่างนั้นแล้วมันกลับเข้ามาในใจแล้วมันสบาย มันโล่ง

ฉะนั้น เวลาคนที่เขาติด พอจิตเขาว่างเขาบอกนิพพานคือความว่าง นี่คือนิพพานแล้ว นี่ก็เหมือนกัน เคยฟังว่ารวม รวมใหญ่จิตมันถึงกลับซบซ้อน พอเราเป็นเราก็ก่ตั้งชื่อให้มันว่ารวมใหญ่หรือเปล่า ยังไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะรวมใหญ่มันละเอียดกว่านี้เยอะนัก แต่อันนี้เป็นสมาธิ จิตมันแบบว่าสั่มหล่น จิตมันรวม บอกว่ารวมใหญ่ใช่ไหม ไม่ใช่จิตมันรวม จิตมันเป็นหนึ่งในมันปล่อยวางชั่วคราวแล้วมีความสุขมาก มีความเป็นจริงมาก อันนี้เป็นอรรถสมบัติ สมบัติของใจดวงนี้ที่ปฏิบัติได้เนาะ จบ

ถาม : ข้อ ๑๖๕๔. เรื่อง "ขอความเมตตาหลวงพ่อกับ ผมขอเล่าถวายการปฏิบัติครับ" (ยาวหน่อยหนึ่งอันนี้ ต้องอ่านเพราะมันเกี่ยวพันกัน)

กราบนมัสการหลวงพ่อกีเฑาะพ ผมขอเล่าถวายการปฏิบัตินะครับ เมื่อจดหมายฉบับก่อนหลวงพ่อได้เมตตาตอบคำถามและให้คำแนะนำไว้ว่ากำลังยังไม่พอ ให้ฝึกกำลังของสติครับ ผลการปฏิบัติที่ได้คือหลังจากสวดมนต์เสร็จก็เริ่มภาวนา พอได้สักระยะเป็นที่พอใจก็ออกไปเดิน ผมตั้งอกตั้งใจจะเดินไปจนเทียนมันหมดเล่มจึงจะได้พักผ่อน ขณะที่เดินไปสักระยะหนึ่งเกิดอาการง่วงนิดๆ ถึงง่วงมาก แต่ยังตั้งสติไว้พุทโธอยู่ครับ ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ชัดบ้าง อ่อนบ้าง และพอถึงที่สุดเหมือนจะไม่ไหวจริงๆ แล้วครับมันหลับทั้งเดิน แต่มันหลับเป็นช่วงสั้นๆ ภาพการมองเห็นขณะเดินหายแว็บเดียว หรือเรียกว่าหลับในนี้เองครับผม

เป็นเช่นนี้ไปหลายครั้ง แต่ก็เพราะความตั้งอกตั้งใจจะเดินตามที่ตั้งใจ จึงไม่ยอมที่จะนอน ทั้งๆ ที่ความคิดบอกให้นอนเถอะๆ แต่ก็ไม่ได้ทำตามความคิดนั้น กัดฟันสู้ สุดท้ายความง่วงดับไปเฉยๆ ความง่วงหายไป กลายเป็นสติตื่นตัวสว่างโพล่งแทนครับ หรืออาจจะเป็นเพราะกาแฟที่ดื่มไปมันเริ่มจะออกฤทธิ์หรือเปล่าก็ไม่แน่ใจครับ เดินต่อเรื่อยๆ สักพักจึงได้ออกคิดพิจารณาเหตุการณ์นี้ครับ ตั้งสติไว้และวางพุทโธ และเริ่มพิจารณาว่าความง่วงที่เกิดและดับไปนั้นมีดังนี้ครับ

ความง่วงเกิดของมันเอง เป็นเหตุปัจจัยอะไรก็ไม่ทราบ แต่ส่วนใหญ่เราแก้ด้วยการนอนพักผ่อน แต่ครั้งนี้เราไม่นอนตามความคิดที่สั่ง สุดท้ายมันก็หายไปเอง เป็นเช่นดังที่ปรากฏ พอรู้เช่นนี้จึงเกิดความคิดว่าอย่างนั้นไม่ต้องนอนเลยก็ได้ ผมคิดเล่นๆ ครับ จากนั้นก็วางและพุทโธต่อนะครับ พอสบายก็ออกมาพิจารณาอีกครั้งได้ความว่าอย่างนี้ ความคิด ความรู้สึกที่เกิดเป็นเช่นเดียวกันนี้เอง ไม่ว่าจะความสงสัยอยากจะทำคำตอบใดๆ ก็วางได้ ไม่ต้องเข้าไปวุ่นวายกับมัน แล้วตัวความคิดที่กำลังพิจารณาก็เช่นกัน เพราะความไม่ว่างมันก็ยึดว่าเรารู้ๆ แต่ก็เอาไปเที่ยวสอนเขา ไม่ได้สอนใคร ใจมันก็ยังมีความมั่นอกมั่นใจในตัวมัน ทั้งที่รู้จริงหรือเปล่าก็ไม่แน่ใจ แต่ต้องวางไว้พุทโธไป ความรู้สึกอันนั้นดับเอง

ผมทำตามทีหลวงพ่อสอนคือวางไว้เราพุทโธของเราไป สุดท้ายมันเกิดเองก็ดับเอง ไม่มีใครบังคับบัญชาได้ดังที่ว่านี่ครับ และทุกสิ่งไม่ว่าร่างกายหรือจิตใจก็เป็นสภาพเดียวกัน เพียงแต่ตั้งสติรู้ไว้ พุทโธไว้ หมั่นฝึกซ้อมระลึกพุทโธ และสติจะมีกำลังมากขึ้น รู้เท่าทันไปเป็นลำดับ ความสงบสบายและความสงสัยฟุ้งซ่านวุ่นวาย ความโกรธ

เคืองขุ่นใจ ความไม่พอใจก็เกิดบนจิตนี้เอง เลื่อมไปบนจิตนี้เอง ดับบนจิตนี้เอง มีเพียงสติแล้วไหลตามกระแส ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นบนจิตมันเป็นเรื่องดับ (โอ้อโฮ ยาว)

ผมเขียนมาเพื่อเล่าถวายหลวงพ่อ ผมก็อาศัยความจำที่ได้มาผ่านมา หรืออาจจะเป็นเพราะฟังมาเยอะ อ่านมาเยอะก็ได้เนาะครับ แต่เมื่อได้ลงมือทำแล้วก็ได้นำมาพิจารณาตามที่ว่านี่ หากสิ่งที่ผมพิจารณาอยู่นี้ถูกหรือผิดประการใด ขอเมตตาจากหลวงพ่อสั่งสอนแนะนำให้อุบาย เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไปครับ

ตอบ : สุกท้ายนี้ เห็นไหม สุกท้ายนี้ ที่นี้สิ่งที่ว่าทำ เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราใช้คำว่า คราวนี้เราใช้คำว่าติดกับดักตัวเอง ติดกับดักตัวเองคือติดความรู้ของตัวเอง ใ้หนี่ก็เหมือนกันบอกว่าอ่านมาเยอะๆ ถ้าอ่านมาเยอะขนาดไหน เวลาว่างนอนๆ

โดยธรรมชาตินะเวลาว่างนอน เวลาว่างว่างนอน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะไง พระโมคคัลลานะก็นั่งสัปหงกโง่งวง พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันแล้ว แล้วเวลาไปบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอยู่ นั่งสัปหงกโง่งวง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไปสอนให้ตรีกในธรรม ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้แหงนมองดูดาว ถ้ามั่นทำเต็มที่แล้ว ถ้ามั่นยังว่างอยู่ก็นอนซะ นอนเสร็จแล้วตื่นแล้วมาปฏิบัติใหม่

สอนพระโมคคัลลานะ เพราะพระโมคคัลลานะมาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗ วันเป็นพระอรหันต์เลย พระสารีบุตรมีปัญญามากกว่า เวลาพูดสิ่งใด พระสารีบุตรต้องใช้ปัญญามากกว่านะ พระสารีบุตร ๑๔ วัน มากกว่าพระโมคคัลลานะเท่าตัว แต่พระโมคคัลลานะไปฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกอยู่ ๗ วัน ปฏิบัติอยู่ ๗ วัน พระโมคคัลลานะได้โสดาบันมาจากพระสารีบุตรไปฟังธรรมะพระอัสสชิเป็นพระโสดาบัน ไปบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันด้วย

นี่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน ก็ชวนบริษัทบริวารไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบวช ไปบวชเสร็จแล้วพ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ ลูกศิษย์เป็นพระอรหันต์หมดเลยนะ ที่เขาชวนไปเป็นปุถุชนเป็นพระอรหันต์หมดเลย แต่ผู้ที่พาไปเป็นพระโสดาบัน ๒ องค์ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะยังได้โสดาบันอย่างเดิม ลูกศิษย์ที่ไปฟัง

ได้เป็นพระอรหันต์หมดเลย พอเทศน์ไปอีก ๗ วันพระโมคคัลลานะได้เป็นพระอรหันต์ แล้วพระสารีบุตร ๑๔ วัน นี่มันติดความรู้ตัวเอง ถ้ามีปัญหามาก มีความรู้มากมันก็ต้องมี เหตุผล มีการอธิบายมาก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเขาบอกว่าเขากำหนดพุทโธ เวลาเดินจงกรมมันง่วงมาก เวลา ความคิดมันก็บอกให้นอนเถอะ นอนเถอะ พักก่อนก็ได้ แต่ก็พุทโธต่อเนื่องไป พุทโธ ต่อเนื่องไป ถึงที่สุดเวลามันลงความง่วงหายหมด ความง่วง ความทุกข์ ความยากมันหายหมด อันนี้มันเป็นความจริง ถ้าความจริงมันเกิดขึ้นมาอย่างนี้มันเป็นความจริงมันอยู่ที่ ะไรล่ะ? ความรู้จะมาก จะน้อยเราวางไว้ เราจะเอาความจริง

ความจริง เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เวลาถ้าจิตมันลงมันสมดุขของมัน มัน ฆณิมาปฏิบัติตามมันสมดุขของมัน เวลาสมดุขของมันความง่วงหายเลย แล้วความง่วงหายแล้วยังสงสัยนะ ไอ้นี้หายมันหายเพราะกาแฟหรือเปล่า หายเพราะกาแฟหรือหาย เพราะปฏิบัติ อ้าว มันหายกับเราหรือเปล่านั้น? มันหาย นี่มันสงสัยมาก มันรู้มาก มันสงสัยมาก ติดกับดักตัวเองไป

ฉะนั้น เวลาที่หลวงตาท่านเป็นมหา ท่านศึกษาจบแล้ว พวกนิพพานศึกษาจบ มาแล้ว แต่เวลาจะปฏิบัติแล้วมันมีจริงหรือเปล่า พอมีจริงตัวเองมันสงสัย ติดกับดักตัวเอง เพราะตัวเราเองที่รู้มันนะ ใจ ความผิดคนอื่น เวลาคนผิดพลาดนี้รู้หมดนะ ผิดควร แก่ใจอย่างไร ผิดควรแก่ใจอย่างไร แต่เวลาผิดแก้ไม่เป็น แก้ไม่ได้ แล้วเราไม่รู้ว่าจะแก้ อย่งไรด้วย

ฉะนั้น สิ่งที่ว่ามันติดกับดักตัวเองมันติดความรู้ตัวเอง เวลาไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอกว่ามหา มหาเรียนมาจนเป็นมหา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าประเสริฐนะ ประเสริฐมาก ให้เกิดใส่ศีรยะไว้ ก็ยกให้สูงไว้ พวกเราไม่รู้ไม่จริง ตามนั้นหรือ เราศึกษามาเป็นความจำ เกิดใส่ศีรยะไว้ก็ยกสูงไว้ก่อนแล้ววางไว้ แล้ว เวลาปฏิบัติเราปฏิบัติของเราไป ถ้ามันเป็นความจริงแล้วนะ ความรู้ที่สูงส่งนั้นกับความ จริงในใจเราถ้ามันอันเดียวกัน มันอันเดียวกันเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม เราปฏิบัติของเราไป ความรู้เราเยอะ ความรู้เราศึกษามาก แต่เราไม่รู้ไปก่อน ทำของเราตามความเป็นจริง พอความจริงความ

ง่วงหาย ทุกอย่างหายหมดเพราะจิตมันปล่อย อาการของมันทั้งหมด เวลาจิตของเรามันสว่างไสว จิตของเรามันเข้มข้น เวลามันอยู่ของมันไป เวลานิเวศธรรม เวลาว่างเหงา ถิ่นมิตระมันเข้ามา มันครอบงำมันถึงง่วง เวลานอนตื่นขึ้นมา บางคนนอนไม่ตื่น นอนตื่นขึ้นมาก็อยากนอนต่อ อยู่อย่างนั้นแหละ มันแก้ไม่ได้หรอก แต่ถ้าเวลาเรากำหนด พุทฺโธ ใ้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันหายนะ นี่เราทำได้ เราถือเนสัชชิกไม่นอนทั้งวันทั้งคืน ๒๔ ชั่วโมง ๗ วัน ๗ คืนเราไม่นอนเลย ง่วงมาก แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วมันง่วงหายหมด

คนปฏิบัติมันจะเป็นมาอย่างนี้ มันเป็นไปได้ ถ้าเป็นไปได้ ความรู้จากภาคปฏิบัติใจ ความรู้จากการศึกษา ความรู้จากการศึกษาทฤษฎีเขาให้ศึกษา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ การศึกษานี้มันเป็นแนวทาง ศึกษามาแล้วปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติขึ้นมา เวลาเป็นความจริงขึ้นมามันจะเป็นความจริงอย่างนี้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถวายเป็น เขียนคำถามมาเพื่อให้หลวงพ่พิจารณา นี่ขอถวายเป็นการปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติ ถวายเป็นการปฏิบัติ ปฏิบัติเวลาที่เขาเกิดปัญญา เวลาเดินจงกรมอยู่นี้ปัญญาอบรมสมาธิ อย่างที่เขียนมา เวลาปฏิบัติด้วยเหตุด้วยผลความคิดมันจะโต้แย้งกัน สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง ถ้าเป็นฝ่ายลบ มันเป็นฝ่ายกิเลสมันก็คิดของมันไป แต่ถ้าเราตรีกในธรรมๆ เราพยายามตรีกในธรรม

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สังขารฝ่ายบวก สังขารฝ่ายมรรค เวลามันสู้กันปัญญาอบรมสมาธิ ด้วยเหตุ ด้วยผลพิจารณาของมันไป ถ้ามันปล่อยวางๆ ปล่อยวางเสร็จแล้วพอมันปล่อยวางแล้ว พोजิตสงบแล้วมันจะเกิดสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่งต่อเนื่องไปต่อเมื่อมันมีสมาธิรองรับขึ้นมามันจะเกิดปัญญาขึ้น มันจะเกิดเป็นผลบวกมากขึ้น พอมากขึ้นมันจะดีขึ้น นี่มันต้องปฏิบัติอย่างนี้ ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ปฏิบัติต่อไปเรื่อยๆ

ฉะนั้น สิ่งที่เขียนมาเพื่อให้หลวงพ่พิจารณาเมตตา ถ้าพิจารณา เพราะปัญญามันเกิดมากมายมหาศาล เวลากำหนดทำสัมมาสมาธิ สมาธิคือน้ำสิ้นแก้ว ถ้าน้ำเต็มแก้วแล้ว แก้วนั้นรักษาน้ำได้แค่นั้น ถ้ามามากขึ้นไปมันก็สิ้นแก้วนั้นไป นี่คือสมาธิ สมาธิคือมันเต็มก็เต็มแค่นั้นแหละ แต่เวลาเป็นปัญญา ปัญญามันไม่มีขอบเขตเลย คู่อากาศไม่มีขอบเขต ออกซิเจน บรรยากาศมันห่อหุ้มโลกนี้ไว้ ห่อหุ้มโลกนี้ไว้เลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาขั้นของ

ปัญญาไม่มีขอบเขต ปัญญามันไปได้หมดเลย ถ้าปัญญาไปได้หมด ปัญญามีสัมมาสมาธิรองรับมันก็เป็นวิปัสสนา ถ้าปัญญาเป็นกิเลสรองรับ กิเลสคือตัวตนของเรารองรับ มันก็เป็นเรื่องของกิเลส

ฉะนั้น ขยันหมั่นเพียรตรงนี้แล้วมันจะเห็นเอง เห็นเองหมายความว่าเวลาที่เราร่วงเหงาหาวนอนแล้วเรต้อสู้กับมัน เห็นเองคือเวลามันปล่อย นี่เห็นเอง นี่ผลของมัน ถ้าผลของมัน ถ้าปฏิบัติต้องเห็นอย่างนี้เวลามันง่วงมาก เวลามันทุกข์มาก เวลามันทุกข์มาก นี่เรื่องของกิเลสทั้งนั้นเลยแหละ เรื่องของอวิชชา แต่เวลาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันสว่างโพล่งขึ้นมา นั่นละผลของธรรม นี่พิจารณาไปมันจะเห็นอย่างนี้ ถ้าเห็นอย่างนี้ มันปฏิบัติไปอย่างนี้ ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ นี่ผลของการปฏิบัติ

ฉะนั้น ผลของการศึกษาส่วนของผลการศึกษา แนวทางเป็นแนวทาง แล้วปฏิบัติ เป็นความจริงก็เป็นความจริงของเราขึ้นมา จบ ที่นี้เอา

ถาม : ผมขอกราบเรียนถามปัญหาธรรมะหลวงพ่อดังนี้ครับ ผมมาปฏิบัติธรรมที่วัด ขณะเดินจงกรมเกิดธรรมะเป็นคำพูดว่า "ยังกัญจิ สมุทฺธัมมัง สัพพันตัง นิโรธัมมัง" สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นมีความดับไปเป็นธรรมดา ผมพิจารณาตามธรรมนั้น แต่กำหนดให้แคลง โดยสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ความหมายคือความทุกข์ แล้วก็พิจารณาว่าทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์ดับไป คราวนี้จิตมันเลือกพิจารณาทุกข์ตัวที่ผมกำลังประสบอยู่ คือทุกข์เกิดจากการที่เรามีหนี้ เป็นเพราะเราต้องเลี้ยงธาตุขันธ์ของเราและครอบครัว เราต้องการปัจจัย ๔ ของธาตุขันธ์ พิจารณาทุกข์ที่เกิดขึ้นเรื่องเราต้องหาเงินซื้อบ้านให้ครอบครัว ทุกข์ที่ตั้งอยู่เรื่องภาระในการผ่อนบ้าน และทุกข์ดับไปคือหมดภาระในการผ่อนบ้าน และผ่อนหมดหรือผ่อนไม่หมดบ้านถูกยึด

พิจารณาไป ผมเห็นภาพเป็นพระพุทธรูปปางประทานพรบอกว่ามีทุกข์เท่านั้นที่เกิด ทุกข์เท่านั้นที่ตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นที่ดับไป นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ เกิดปีติน้ำตาไหลออกจากภavana เห็นอะไรเป็นทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ดับไป เช่นเวลาขับถ่ายและอาบน้ำ

ตอบ : อันนี้เวลาเราแสวงหาทางโลกเต็มที่แล้ว แสวงหาทางโลกมันเป็นของประจำโลก ของประจำโลกคือของสาธารณะ คุณิวเวลาบ้านของเราเขาต้องซ่อมต้องแซม

ต้องดูแล ต้องรักษาตลอดไป นี่ของที่เป็นวัตถุใจ หลวงตาท่านพูดมากเวลาพวกเราไปเที่ยวทางยุโรป บอกเขาเจริญๆ เขาเจริญทางวัตถุ เจริญทางวัตถุเพราะเขามีสติปัญญาของเขา เขาก็สร้างของเขาขึ้นมา เพราะวัตถุก็สร้างมาจากคนนั่นแหละ แล้วสร้างเป็นวัตถุ แต่ในทางศาสนาเขาสร้างหัวใจ ถ้าเขาสร้างหัวใจ หัวใจที่เป็นนามธรรม คุณวิเศษที่เขาสร้างขึ้นมา คุณสวยงามมาก คุณใหญ่โตมาก ทุกคนเห็นแล้วอึ้งการมาก แต่เวลาเราไปเจอพระปฏิบัติ เอ๊ะ ไม่เห็นมีอะไรเลย

ครูบาอาจารย์ท่านพูดถึงหลวงปู่มั่นนะ หลวงปู่เจี๊ยะหรือหลวงตาท่านบอกว่า หลวงปู่มั่นเป็นบุคคลธรรมดารางเล็กๆ คุณใช้เวลาหลวงปู่พรหมท่านเสียสละสมบัตินะ สมบัติแจกเหมือนกันเลย ทุกอย่างแจกแล้วท่านก็ออกบวช แล้วท่านก็ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น ไปพบหลวงปู่มั่นครั้งแรกนะ เพราะชื่อเสียงหลวงปู่มั่นโด่งดังมาก โอ้โฮ ชื่อเสียงโด่งดังมาก แต่ตัวเล็กๆ หลวงปู่มั่นรู้ว่าหลวงปู่พรหมคิดอะไรไป อย่ามองคนที่รูปร่างสันถาร อย่าเพิ่งมองคนที่รูปร่างสันถาร เวลาไปเห็นเราเห็นร่างเล็กๆ แต่เวลาไปอยู่ด้วยนะ เวลาท่านให้ธรรมะนี่ งามเลยละ เวลาเข้าไปพอบอกท่านให้ธรรมะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาความประพฤติปฏิบัติมันเป็นนามธรรม พอเป็นนามธรรมมันเป็นเรื่องของหัวใจ ถ้าเป็นนามธรรมเป็นเรื่องของหัวใจ เราจะมองอย่างไรว่าอะไรที่มันเจริญ มันเสื่อมละ? เราไปเห็นแต่วัตถุมันเจริญ ไปเที่ยวมา อู๋ย ที่นั่นเขาเจริญ ที่นี้เจริญ มันเจริญด้วยวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุมันต้องดูแลรักษา แต่ถ้าหัวใจละ? หัวใจยิ่งยากเข้าไปอีก เพราะอะไร? เพราะเวลาใจมันดีขึ้น เวลาใจมันเลวลง นี่เราจะดูแลอย่างไร? ถ้าเราฝึกหัดมันเป็นความจริงขึ้นมา คุณอุปสรรคมันคงที่ตายตัว แต่อุปสรรค ลัทธิ ชัมมา อนัตตามันแปรสภาพทั้งนั้นแหละ มันคืนรนตลอดเวลา ถ้ามันเป็นจริงมันเป็นจริงอย่างไร? ถ้าเป็นจริงขึ้นมา นี่พูดถึงว่าเวลาที่เราพิจารณา เขาจะเห็นสภาวะแบบนั้น

ฉะนั้น ถ้าเราเป็นทางโลก เขาคิดทางโลกว่าทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ดับไป มันเป็นจริงอย่างนั้นอยู่แล้ว เพียงแต่เวลาเรามีปัญหาขึ้นมา เรามีปัญหาขึ้นมา เราใช้อย่างนี้พิจารณา ถ้าใช้อย่างนี้พิจารณาแล้วมันเป็นทีที่หล่อเลี้ยงใจเรา ที่หล่อเลี้ยงใจเรา เห็นไหม ที่หล่อเลี้ยงใจเรา ให้ใจเรามันพอมิที่พึ่งที่อาศัย แล้วถ้ามันทำสิ่งนี้ได้ มันแก้ไขเหตุการณ์ แก้ไขวิกฤตชีวิตเราได้ทั้งนั้นแหละ ถ้าแก้ไขชีวิตเราได้ ถ้าเราแก้ไขได้เราแก้ไขของเราให้

จบ ถ้าแก้ไขมันวิกฤติเกิดอย่างนั้น มันสภาพแบบนี้ เราก็ยอมรับสภาพแบบนี้ แล้วเราแก้ไขคือหาทางออกของเรา

คนเราจะดูเวลาพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลมันรำลือไปนะ พระสารีบุตรยังต้องไปดู เวลาไปบิณฑบาตอยู่ท้ายแถว อยู่ท้ายแถว เขาใส่บาตรเขาหมดก่อน ในวงการพระเขามีเมตตากันมาก วันนี้ไม่ได้เอาอาหารใช่ไหม พรุ่งนี้ให้อยู่ข้างหน้า ไอ้โยมก็คิดเลยนะเมื่อวานเราใส่ข้างหน้าก่อน ข้างหลังมันไม่ได้ วันนี้ข้างหน้าจืด เว้นไปใส่ข้างหลังก่อน ช่วยแล้วมันก็ผิดพลาด มันมีความผิดพลาด สุดท้ายรำลือไปจนพระสารีบุตรไปเยี่ยมนะ ถามว่าเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ? เป็นอย่างนั้นจริงๆ

ฉะนั้น พระสารีบุตรจับไว้ ด้วยบุญของท่านนะ จับบาตรไว้ อ้าว ฉันให้อิ่ม ฉันข้าวไม่เคยอิ่ม คิดดูสิคนที่กินข้าวไม่เคยอิ่มนี่มันทุกข์นะ ท่านจับบาตรไว้เลย ด้วยบารมีของพระสารีบุตร วันนั้นท่านฉันอิ่มท้องเลย พอฉันวันนั้นอิ่ม วันนั้นก็นิพพาน ตายวันนั้น นี่พระอรหันต์นะ แล้วดูพระสีวลีสิ อุัฐุ ร่ำรวยมหาศาล ไอ้ของอย่างนี้ ของอย่างนี้มันเป็นเรื่องที่ว่าสิ่งใดเกิดขึ้น เรามีสติปัญญาแล้วเราแก้ไข เวลาเราพูดนี่เราฟังเสียงของสังคมพอสมควร เขาจะบอกว่าพระนี่เป็นลัทธิขอมจ้านน ชาวพุทธเป็นลัทธิขอมจ้านน ขอมรับๆ ทุกอย่าง อะไรก็ว่ากรรม ว่ากรรม

มันไม่ใช่ลัทธิขอมจ้านน มันเป็นลัทธิของนักปราชญ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิต นักปราชญ์ราชบัณฑิตที่รู้เท่า รู้เท่าเหตุการณ์ รู้เท่าการกระทบกระทั่ง ถ้าบอกเป็นลัทธิขอมจ้านน เราจะไม่ขอมจ้านน เรามีสติปัญญา เราจะไม่ยอมรับความจริงอะไรเลยหรือ? อย่างนั้นแสดงว่าขนาดศาลตัดสินแล้วศาลก็เข้าข้างคนอื่นใช่ไหม แต่ถ้าเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิต อะไรผิด อะไรถูกก็ว่ากันตามเหตุผล แล้วถ้าเวลาผิดถูกว่ากันตามเหตุผล ว่ากันทางหลักฐาน ว่ากันทางข้อเท็จจริง ถ้ามันผิด มันถูกก็ว่าตามนั้น เสร็จแล้ว ทีนี้เหตุผลหลักการทุกอย่างเหมือนกัน แต่ทำไมเราเป็นอย่างนี้ล่ะ?

นี่มันเป็นอย่างนี้มันก็บอกว่า มันก็ต้องซักเข้ามาว่าเบื้องหลัง ถ้าเบื้องหลังมันมีสิ่งใดมา ถ้าเบื้องหลัง เบื้องหลังหมายถึงว่าเราทำมา มันก็ต้องยอมรับความจริงอย่างนั้น ความจริงของเรามันความจริงในปัจจุบันด้วย ความจริงมีที่มาที่ไปด้วย กรรมเก่า กรรมใหม่ ถ้ากรรมเก่า เห็นไหม กรรมเก่าสิ่งที่เป็นอดีตมา เราทำของเรามาแล้ว ดูสิเวลาคนเกิด

มารูปร่างหน้าตาไม่เหมือนกัน ความคิดคนไม่เหมือนกัน ทุกสรรพสิ่งของคนไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันมันมาจากไหนล่ะ? มันมาจากที่มา พอที่มานะ

เราเกิดมา ในปัจจุบันนี้เราเกิดมาแล้วเรามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ เหมือนกัน คนเราเกิดมามีปาก มีท้องเหมือนกัน ถ้าเกิดมามีปาก มีท้องเหมือนกัน เกิดในปัจจุบันนี้เท่ากันเท่ากัน เบื้องหลังมันไม่เท่ากัน แต่เกิดเป็นคนเหมือนกัน เท่ากัน สิทธิเสรีภาพเท่ากัน แต่ทำไปข้างหน้า อุปสรรคคนมันมีมาก มีน้อยแตกต่างกัน เราก็อำตรงนี้ นี่นักปราชญ์ไฉนนักปราชญ์ราชบัณฑิต รู้เหตุรู้ผล รู้เหตุรู้ผลในปัจจุบัน รู้เหตุรู้ผลในที่มา รู้เหตุรู้ผลจะไปข้างหน้า ไม่ใช่ว่าลัทธิขอมจ้านน

คนเขาเสียดสีไฉน เขาเสียดสี เขาดูถูก ดูถูกนักปฏิบัติ เราฟังมาเยอะ แต่บอกว่าต้องทันคน ต้องเข้มแข็ง ต้องทันคนมันทันอย่างไร? คุณมันต่างกันโดยวัย โดยวัยวุฒิมันต่างกัน ความคิดก็ไม่เหมือนกันแล้ว คนดี ๆ เหมือนกัน แต่โดยวัยไม่เหมือนกัน โดยวัยไม่เหมือนกัน มุมมองแตกต่างกัน แล้วโดยวัย โดยปัญญา นี่มันแตกต่างกันทั้งนั้นแหละ ฉะนั้น สิ่งนี้แบบว่าจะต้องเสมอกัน ไอนั้นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าของเรามันเป็นอย่างนี้ไฉน

ฉะนั้น คำถามนี้เขียนมามันธรรมเกิด พอมันธรรมเกิดขึ้นมาเราพิจารณาของเราทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป แล้วเราพิจารณาให้มันแคบเข้า พอแคบเข้ามันก็ยิ่งเห็นมากขึ้น เห็นจนเห็นพระพุทธรูป อันนี้แบบว่าข้างนอกมันเป็นความทุกข์ เราหลบมาหาธรรมะในหัวใจของเรา แล้วเวลามันเห็นจริงขึ้นมาแล้วเขาบอกเขาเกิดปีติน้ำน้ำตาไหล เกิดปีติ ปีติมันเป็นที่พักใจ เป็นเครื่องอยู่ใจ ใจมันมีธรรมเป็นที่พึ่ง ถ้าใจมีธรรมเป็นที่พึ่ง แต่เหตุการณ์ข้างนอก คุณเวลาพระ ครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เวลาไปคู่วิตปกติ ท่านสิ ดูหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นหลวงตาท่านบอกเลยนะ ท่านอยู่ในป่าในเขามาตลอด เวลาเราอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ เวลาวันไหนญาติโยมเขามาถวายอาหารนะ มีอาหารดีๆ เราเป็นคนจัดอาหารให้ท่าน ท่านร้องไห้ น้ำตาไหล ไอ่เรากำลังนะ

สุดท้ายพอฉันแล้วตอนบ้ายๆ ไปคุยกับท่าน ถามว่าทำไมหลวงปู่ น้ำตาไหลล่ะ? บอกว่าคิดถึงหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านไม่เคยเจออาหารแบบนี้ ไม่เคยเจออาหารแบบนี้ หลวงปู่มั่นอยู่ในป่าในเขาไม่เคยเจออาหารแบบนี้ เวลาท่านมีผู้ที่ถวายอาหารที่ประณีต ท่านน้ำตาไหลเลยล่ะ เราได้ประสบเห็นอย่างนี้ไฉน แต่ท่านไม่เคยประสบเลย แล้วมันมีสุขมีทุกข์ล่ะ? ถ้าเรามองว่าท่านมีทุกข์มาก แต่ท่านบอกว่าพระอรหันต์มีความทุกข์หรือ?

พระอรหันต์มีความทุกข์ไหม? ไม่มีหรอก เพราะพระอรหันต์ละทุกข์หมดแล้ว ท่านมี
คุณธรรมในใจ ท่านสูงส่งในใจ

นี่พูดถึงว่าเราเทียบกันที่วัตถุไง เราบอกว่าถ้าพระมีชื่อเสียงแล้วจะต้องแบบว่าเลอ
เลิศไปหมด ไม่ใช่ ยังมีคุณธรรมยิ่งประหยัด ยิ่งมัธยัสถ์ หลวงปู่เจี๊ยะเวลาใช้สอย เราไป
ตรวจพระ เณร ใช้สอยฟุ่มเฟือยท่านทันทีเลยนะ ท่านไม่มีหรือ? เยอะแยะ นี่คนที่เขามี
ชื่อเสียงเขาประหยัด เขามัธยัสถ์ เขาอยู่ด้วยความแบบว่าสันโดษ ไอ้ที่ว่ามีชื่อเสียงแล้ว
แหม ไอ้นั้นมันคารา นักร้อง ไอ้พวกนั้นพวกนักแสดง แล้วความจริงเป็นแบบนี้ไง

ฉะนั้น ถ้าเราเปรียบเทียบบอกว่าถ้าเรามีคุณธรรมในใจ ใจเรามีความสุขใจมันก็
เป็นแบบนี้ น้ำหูน้ำตาไหล แต่ถ้าเป็นวัตถุต้องตั้งงบบไว้ดูแลรักษามันนะ อันนั้นมันเป็น
เรื่องของโลกไง ฉะนั้น ไอ้แบบนี้ธรรมเกิด ธรรมเกิดแล้วมันก็มาพ่นคลายในใจเรา
เพื่อให้เป็นประโยชน์กับเรา ในชีวิตของเรา เอวัง